

ODRODZENIE (63) *sb n*

-enie (62), -enie (1).

Oba o oraz pierwsze e jasne; końcowe e z tekstów nie oznaczają oraz -é.

sg *N* odrodzeni(e) (13). ◇ *G* odrodzenia (26); -ã (24), -a (2); -a *ArtKanc*; -ã : -a *KrowObr* (4:1).
◇ *D* odrodzeniu (1). ◇ *A* odrodzeni(e) (11). ◇ *I* odrodzeni(e)m (2) *BibRadz*, *LatHar*, odrodzenim (1) *SkarŻyw*. ◇ *L* odrodzeniu (9).

Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: odrodzenie przez kogo (1) *MurzHist* O3.

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XIX w s.v. odrodzić się.

I. Rzeczownik od „odrodzić się”: *Ponowne narodzenie; regeneratio Vulg, Cn; palingenesia Mącz; renovatio Vulg* (62) :

Zwrot: »znowu odrodzenie« (1): *Palingenesia, Z nowu odrodzenie. Mącz* 273c.

Przen: Odrodzenie duchowe przez wiarę (58) : *Ieŝt teŝ ochędoŝtwo prawdziwe przepowiedanie flowá Bożego/ [...] prawdziwe odrodzenie/ pokutowanie/ y vmartwienie ciała ŝwe⁸⁰. KrowObr* 116; *przez wodę mamy rozumieć ŝwiátobliwoŝć náŝez/ to ieŝt odrodzenie ktorego znáki były w zakonie oczyŝciánia BibRadz* II 133b *marg*, II 125d *marg*; *GrzegŚm* 33 *marg*, 52, 57 *marg*; *RejPosRozpr* b3; *CzechRozm* 157v; *iŝz koŝciół S. po wŝytkim ŝwiećie/ gdy ma chrzcíc dziatki ábo młodzieńce/ nie bez przyczyny nád nimi/ niŝli wnidá wtaiemnicę odrodzenia/ wyklinánia Czártá/ y tchnienia vŝywa. SkarŻyw* 91; *WujNT* Aaaaaa3.

odrodzenie kogo, czego (6): *CzechRozm* 37v; *CzechEp* 315; *LatHar* 207; *Człowieká odrodzenie. WujNT* Yyyyyy2; *Odrodzenie nas y odnowienie SkarKaz* Oooo2a. *Cf »odrodzenie żywota nowego«.*

odrodzenie na kogo (1): *ábyŝ ty nie tylo ŝam/ ále y dziateczki twoie/ w nim práwego odrodzenia ná ŝyny Boże/ ŝzukał SkarŻyw* 3.

odrodzenie czyje [pron poss] (4): *áby w nas ŝam pan Bog ŝpráwował wolá ŝwá/ w czym naleŝy odrodzenie náŝe. BibRadz* I 103d *marg*; *Ale ŝowo Boże ieŝt náŝenie ono odrodzenia náŝez/ ktore gdy pilnie záchowuiemy/ bywamy odnowieni w ŝyny Boże. RejPosRozpr* c4; *CzechRozm* 28; *ArtKanc* I10v.

odrodzenie czyje [= od kogo pochodzące] (1): *Iegoŝ odrodzenim poŝileni zápominaymy y zewłoczmy z ŝiebie ŝtáregó Iádámá ktory ŝię płuie błędná ŝádzá SkarŻyw* 264.

Wyrażenia: »z Ducha (Świętego), przez Ducha Świętego odrodzenie« [*ŝyŝk* 3:1] (2:2): *KrowObr* 46; *Iednák tákowi wŝyŝcy ieŝli wnétrznego w ŝercu ŝwoim przez Ducha ŝ. odrodzenia niemáią/ [...] wybránemi Bożymi do żywotá wiecznego być niemogá. WujJudConf* 139; *bo gdzie nie máŝz tego z Duchá odrodzenia/ tá m nie máŝz żadnego Diablá przemożenia. ArtKanc* N4v, N3v.

»duchowne odrodzenie« [*ŝyŝk* 3:1] (4): *GrzegŚm* 32; *WujJud* 115v; *Miedzy ktorá gromádá wietŝza część á znácznieyŝa ieŝt ludŝi tákowych/ ktorzy ŝie pozwierzchnie tylko do Kriŝtuŝa odzywáią/ bez duchownego odrodzenia. WujJudConf* 115v; *WujNT* 314.

»nowe odrodzenie; odrodzenie żywota nowego« [*ŝyŝk* 3:2] (4:1): *tedyc nic niebyłó potrzebá/ [...] áni Páná Iezu Kryŝtá/ áni odrodzenia nowego/ áni wietzerzy iego. KrowObr* 157v, 139v; *RejPos* 151; *w tym Piŝmie Bożym ma Koŝciół Powŝzechny zupełnie wŝytki rzeczy oznáymione ktorychkolwiek*

potrzebá ieft/ y do wiáry zbáwiennej/ y do odrodzenia żywotá nowego á pobożnego. *WujJudConf* 28; *WujNT* 671.

»wnętrzne odrodzenie« (1): *WujJudConf* 139; *CzechRozm* 93; Okazałeś nam Ofob fwych rozność/ A wżákże w Bośtwie iedyną iftność: W ftworzeniu, á w wykupieniu/ w nálezym wnętrznym odrodzeniu. *ArtKanc* I10v.

Szeregi: »odrodzenie i (abo) naprawa« (3): Potym náuki s łłowá Bożego o odrodzeniu ábo o naprawie/ żaden zrozumieć ípilmá niemoże *GrzegŚm* A3v; *CzechRozm* 37v; *CzechEp* 315.

»odrodzenie abo nowy żywot« (1): gdy do człowieká ftárego chociaż nalepiey w zakonie Moyżefzowym wycwiczonego/ przyftąpi odrodzenie/ ábo z nowego przymierza nowy żywot. *CzechRozm* 90.

»odrodzenie i (a) odnowienie« (7): *KrowObr* 46; A przez duchá/ kthorego zowie żywotem/ rozumie się Duch Święty/ duch odrodzenia y odnowienia/ y żywotá wiecznego *GrzegŚm* 52; *CzechRozm* 88, 93; *CzechEp* 340; Bo kto iuż więc w łobie ma to odrodzenie/ á z Duchá świętego takie odnowienie/ ten iuż zázwdy chodzi w práwey niewinności *ArtKanc* N3v; *SkarKaz* Oooo2a.

α *O chrzcie* (17) : odrodzenie zbáwia lámo przez się/ ty ktorzy czáfu pokoiu Krzeft przyjmują *KuczbKat* 150; Po odrodzeniu/ iuż nie mieřka grzech w ćiele nálezym/ ále tylko fłónność y popędliwość ku grzechowi *WujJud* 77; W odrodzeniu thedy naprzod bywa oświecony rozum przez Duchá S. áby y táiemnicę y wolá Bożá zrozumieć mógł. *WujJudConf* 66v; *ArtKanc* N4.

Wyrażenia: »odrodzenie Ducha Świętego, w Duchu, z Ducha Świętego« = *regeneratio Spiritus sancti Vulg* [szyk 2:1] (1:1:1): Iż według fwego miłofierdzia zbáwione nas vtzynił/ przes omyćie odrodzenia Duchá Sziętego [!] *KrowObr* 157v; *WujNT Tit* 3/5; *SkarKaz* 488b.

»duchowne odrodzenie« [szyk 2:1] (3): że Krzeft ieft odrodzenie duchowne/ przez ktore rodźimy się lynmi Bożymi. *KuczbKat* 130; Bo duchowne odrodzenie/ tho ieft Krzeft/ ieft vliczká ktorá do Kościołá káždy wchodzi. *WujJud* 115v, 115v.

»omycie odrodzenia« = *lavacrum regenerationis Vulg* [szyk 7:1] (8): przeto teř Páweł fwięty zowie krzeft/ odrodzenia nálezego omyćim/ á nie Oleiowánim/ álbo mázánim. *KrowObr* 83, 148, 157v; Lecź przedsię wodá we Krzćie y po poświęćaniu wodą zořtáie/ choć ieft pozwirzchnim znákem omyćia odrodzenia *WujJud* 163v; *WujJudConf* 163v; *WujNT* 12, *Tit* 3/5, s. 747.

»wtore odrodzenie« (1): ták ná wtorym odrodzeniu (to ieft ná krzćie) ktokolwiek Duchá ś. dořtáie/ bywa od niego nápiątnowan y náznáczon *WujJud* 165v.

Szereg: »odrodzenie i odnowienie« = *regeneratio et renovatio Vulg* (2): Przetoż y Páweł ś. krzeft ś. [...] omyćiem ábo kąpielą odrodzenia y odnowienia zowie. *WujNT* 12, *Tit* 3/5.

a. *Zmartwychwstanie po sądzie ostatecznym* (3) : Iedenżeć tho człowiek/ ćiáło y duřzá/ ále ćiáłem zowie iż śmiertelny/ A duřzá iż theż ieft nie śmierthelny s fthrony odrodzenia y przyřzłego zmartwychwřtania. *GrzegŚm* 18; Záprawdę powiedam wam/ iż wy ktorzyřćie řzli zá mną/ w odrodzeniu gdy wřiędzie Syn człowieczy ná řtolicy máieřtatu fwego/ będziećie y wy řiedzieć na dwánařćie řtolicách *WujNT Matth* 19/28.

Przen: *Przyřćie królestwa bożego* [czego] (1) : Odrodzenie krole: Boże. *Lucae* xVij. Versu xx. *GrzegŚm* 33 marg.

II. Rzeczownik od „odrodzić”; *przen: Odrodzenie duchowe, odprzez wiarę (1)* : vznałem był że mi Bóg iełt oicem/ nietilko łtego iłz mię łtworzył/ ale też i zoderodzenia na imię przes łyna iego miłego zbawiciela nałze⁸⁰ *MurzHist O3*.

Synonim: odnowienie.

Cf **ODRODZIĆ, ODRODZIĆ SIĘ**

MP, RS